

1996. — 1054 с.

3. Цвайгерт К., Кётц Х.Ц Введение в сравнительное правоведение в сфере частного права: В 2-х тт. — Том I. Основы: Пер. с нем. — М.: Междунар. отношения, 2000.— 480с

УДК 340.142(477)(043.2)

Ліхтченко І. Г., студентка,
Юридичний факультет,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: **Макеєва О. М.**, к.ю.н.

СУДОВИЙ ПРЕЦЕДЕНТ В УКРАЇНІ: ПИТАННЯ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ

Судовий прецедент є одним із основних джерел права в англо-саксонській правовій системі та успішно застосовується на практиці в англо-американських державах світу протягом декількох століть. Нині твердження про існування та використання в українській правовій системі такого джерела права, як судовий прецедент є широко обговорюваним питанням без однозначної відповіді. Тематика використання та функціонування судового прецеденту була предметом уваги багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, серед яких Р. Уолкер, А. Венгеров, С. Вільнянський, Н. Гураленко, М. Козюбра, Н. Стецик, О. Стрельцова, С. Шевчук, І. Яворська та ін.

Як відомо, судовий прецедент являє собою правотворчий акт, що за умов відсутності нормативно-правової регламентації приймається судом результатом вирішення конкретної судової справи і містить у своїх приписах казуальну норму права, якій надається загальнообов'язкове значення при вирішенні аналогічних справ у майбутньому [1, с. 219-220].

Судовий прецедент є досить ефективним способом забезпечення єдності судової практики, що у свою чергу надає можливість якісно відстоювати права та інтереси людини і громадянина в суді. Проте, аналіз засад вітчизняної правової системи та чинного законодавства України дозволяє дійти висновку про те, що судова практика все ж частково є джерелом права. Зокрема, до числа таких судових актів можуть бути віднесені: а) рішення Конституційного Суду України; нормативні тлумачення Пленуму Верховного Суду України та вищих спеціалізованих судів; б) рішення судів загальної юрисдикції, що скасовують дію нормативних актів; в) рішення Європейського суду з прав людини та застосування норм Європейської конвенції [2, с. 116].

Прихильники судового прецеденту наводять ряд проблем, які він дозволить вирішити та причини для його введення в Україні. На думку

О.Ф. Скакун, головними причинами, які сприяють запровадженню судового прецеденту в Україні та його закріпленню на законодавчому рівні є: недосконалість законодавства, наявність регламентної судової правотворчості, епізодичні виникнення судових правотлумачних прецедентів, офіційне визнання прецедентів Європейського суду з прав людини та відведення належного місця судовій владі [1, с. 221-222]. Зокрема, Л.А. Луць зазначає, що необхідність визнання судового прецеденту офіційним джерелом права покликана необхідністю забезпечення справедливого судового розгляду справ та визнанням за Конституційним Судом України та Верховним Судом України правотворчих функцій [3, с. 12].

А В. Шафарчук вважає, що прецедентне право може забезпечити прозорість та передбачуваність судової та правоохоронної систем, що мотивує неможливість посадових осіб відступити від дії правила, закріпленого прецедентним рішенням. Такий підхід дозволить знизити рівень корумпованості в судовій системі, оскільки змушує суддю діяти в аналогічних обставинах так, як суд керувався у прийнятті прецедентного рішення [4].

Окрім цього, за допомогою судового прецеденту також можна вирішити актуальну проблему єдності правозастосовної практики в Україні, що спричиняє звернення громадян до Європейського суду з прав людини та підриває авторитет національного правосуддя. Саме законодавче закріплення обов'язку нижчестоящих судів дотримуватись рішень вищих судових інстанцій може вирішити проблему неоднакового застосування судами правових норм.

Однією із найсуттєвіших проблем української судової системи є те, що при вирішенні схожих спорів одні і ті самі норми трактуються судами по різному тому, як наслідок, відбувається неоднакове застосування матеріальних та процесуальних норм судами різних інстанцій, що в свою чергу призводить до довготривалого перегляду справ по всім сходам ієрархічної системи українського судочинства так як наслідок зумовлює її перевантаження.

На основі вище наведених фактів можна сказати, що було б доцільно ввести правовий прецедент в Україні, оскільки відповідно до ст. 8 Конституції України на території держави діє принцип верховенства права. А це у свою чергу означає, що право не обмежується лише законодавством, а містить норми моралі, певні традиції та звичаї, які набули у суспільстві загальнообов'язкового характеру [3, с. 98]. Але, попри всі переваги, існує багато чинників загального характеру, що стримують розвиток судового прецеденту в праві України. До них належать корумпованість суддів, недостатній рівень кваліфікації суддів, вади системи підбору суддів, недотримання принципу незалежності суддів, відсутність ефективного механізму притягнення суддів до

відповідальності за прийняття свідомо неправосудних рішень тощо [2, с. 117].

Отже, на разі в Україні інколи використовується судовий прецедент, але це законодавчо не закріплено, тому він є джерелом права тільки частково. Це джерело права зможе значно поліпшити правосуддя та сприяти, вирішити ряд проблем в нашій державі та удосконалити правову систему.

Література

1. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: підручник / О. Ф. Скакун // 4-те видання – К.:Алерта,2016.– 528 с.

2. Череватюк В.Б.Судовий прецедент: перспективи в Україні / В.Б. Череватюк О.М. Лисенко // Людина, суспільство, держава: правовий вимір в сучасному світі: [Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, Національний авіаційний університет, 27 лютого 2014 р.] . К:ТОВ МП ЛЕСЯ. – 711 с.– С. 113-115.

3. Луць Л.А. Перспективи становлення судового прецеденту як джерела права України / Л.А. Луць // Вісник центру суддівських студій. – 2006. – № 6. – С. 9-15.

4. Шафарчук В. Судовий прецедент в Україні [Електронний ресурс] / В. Шафарчук // Юридична Газета. – 2013. – № 35-36. – С. 41. – Режим доступу: <http://www.interlegal.com.ua/corporate/?p=552>

УДК94: 342 (477) (043.2)

Лобай Д.М., Устименко О.О., студентки,
Юридичний факультет,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Головка С.Г., к.і.н., доцент

УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА ДОБИ ПАВЛА СКОРОПАДСЬКОГО: ДЕРЖАВНО-ПРАВОВІ ТА СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ

Восени 1918 року становище України було досить складним. Реальність поновлення більшовицької експансії, нездатність Української Центральної Ради опанувати ситуацію підштовхнули до консолідації та активізації політичних сил, лідером яких став генерал Павло Скоропадський.

Встановлення влади гетьмана Скоропадського започаткувало другий період в часи відродження української державності з квітня по листопад 1918 р. В Україні встановлювався режим особистої влади гетьмана, який уособлював не тільки виконавчу, а й законодавчу владу, мав великий вплив на судову систему[1, с. 380].

Було врегульовано взаємовідносини держави з громадянами шляхом